

TRES ENQUESTES LINGÜÍSTIQUES INÈDITES
DE J. COROMINES REALITZADES VORA
LA FRONTERA OCCITANA: ELS TERMES DE CALCE,
MONTNER I LES CASES DE PENA (1960)

I. INTRODUCCIÓ

El present treball forma part d'un projecte més extens sobre les anomenades *Llibretes de camp* (*LlCamp*) de Joan Coromines, és a dir els cinquanta-un quaderns de dades toponímiques, antroponímiques i dialectals recollides a través de més de 2.000 enquestes realitzades aproximadament entre els anys 1925 i 1971 arreu del domini lingüístic català i també a les comarques occitanes i altargoneses frontereres amb aquest, en relació amb la preparació de l'*Onomasticon Cataloniae* (*OnCat*) i del *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana* (*DECat*). Totes les *LlCamp* llevat d'una (la XLIII) es conserven avui a l'arxiu de la Fundació Pere Coromines (Sant Pol de Mar, Maresme).¹ Diversos estudiosos han donat notícies darrerament de les esmentades i encara poc conegudes *LlCamp* del mestre Coromines, i jo mateix ja n'he transcrit i estudiat fins ara les enquestes corresponents als termes municipals de Cotlliure i de Banyuls de la Marenda, les quals, juntament amb les que considero ací, s'inclouran dins un volum en què es transcriuran i s'analitzaran les enquestes fetes per Coromines al Rosselló els anys 1959-1960 i recollides en la *LlCamp* xxv.²

La metodologia emprada per Coromines en les seves enquestes toponomàstiques és prou coneguda i ha estat comentada en més d'un lloc per ell mateix i

4. A l'esmentat arxiu existeix un document inèdit titulat *Anàlisi de les Llibretes de Camp de l'Onomasticon*, mecanografiat, datat l'1 d'abril, 1974 i signat per Àngel Satué, un antic ajudant de Joan Coromines. S'hi indica que «La llibreta XLIII es perdé». A més, aquest mateix document fa l'aclariment següent: «Les llibretes I-V no són de l'Onomasticon».

5. Vegeu Joan Ferrer, «Materials de Joan Coromines pendents d'edició, i propostes d'estudi», 269; Emili Casanova, recensió de J. Coromines, *Onomasticon Cataloniae, Estudis Romànics XXII* (2000), 250; Philip D. Rasico, «Toponímia del terme de Banyuls de la Marenda (Rosselló): Una enquesta inèdita de Joan Coromines (1959)» (en premsa); «L'*Onomasticon Cataloniae* i les *Llibretes de Camp* de Joan Coromines referides especialment a la Catalunya Nord» (en premsa). És important no confondre les enquestes lingüístiques de Coromines amb les més de 1.332 excursions que el mateix erudit va emprendre des de l'any 1923 fins al 1979, tot i que de vegades les dues classes d'eixides van coincidir, i, sens dubte, les excursions també li van proporcionar material toponomàstic o dialectal o bé de la llengua comuna.

també pel seu deixeble i col·laborador Joseph Gulsoy, entre d'altres.³ En resum, tal com l'explica el mestre:

L'enquesta té lloc quasi sempre damunt un cim o pujol o un altre punt dominant, tot fent sovint un tomb circular, com sigui que la memòria visual és sempre molt més fecunda i que aquest procediment es presta a menys malentesos. Però, a la fi de l'enquesta, es procedia a un interrogatori per grups semàntics (fonts, rierols, estanys, cims, cases, etc.), insistint, sobretot, en els accidents particulars més susceptibles d'esmunyir-se a la memòria visual (coves, gorgues, ermites, capelles anexas, etc.), cosa que forneix sempre dades suplementàries. En fi, s'acaba demanant a l'enquestat una llista, tan extensa com ho permet el seu record, dels pobles i poblets dels voltants, propers o llunyans, i dels adjectius ètnics o malnoms amb què són coneguts els habitants de cadascun d'aquests pobles (...).⁴

Tal com ja ho he observat en alguns estudis anteriors, les dades obtingudes per Coromines a través de les enquestes van ser incorporades *in situ* a les seves *LlCamp* tot fent servir un sistema de transcripció molt original, consistent en un alfabet cursiu inventat per ell mateix per tal de facilitar-ne el procés d'enregistrament i alhora evitar qualsevol inexactitud o dubte, sobretot en el cas de la qualitat de les vocals. Val a dir, tanmateix, que aquest sistema de transcripció, la lletra cursiva poc clara de Coromines i el seu costum d'abreujar moltes paraules o expressions d'ús freqüent, fan que les seves anotacions fonètiques siguin sovint d'interpretació problemàtica àdhuc per als seus col·laboradors, i que resultin quasi ininterpretables per als no acostumats. Però si hom arriba a superar aquest inconvenient, s'adonarà de seguida que un bon nombre de les dades toponomàstiques obtingudes per Coromines mai no van arribar a incorporar-se a l'*OnCat* ni a cap més estudi que hi tingués relació. Això es deu al fet que el material toponímic, antroponímic i dialectal aconseguit era massa abundant, i, en gran mesura, no presentava gaires problemes pel que fa a la seva etimologia o interpretació. En aquest sentit observa Joan Ferrer, en referir-se a les monografies o dossiers d'informació toponomàstica enllestits per Coromines: «Cal tenir en compte que Coromines —atesa la seva avançada edat— renuncià a incorporar al cedulari de l'*OnCat* la major part d'aquests materials, per por de quedar desbordat per l'excés d'informació. Aquestes monografies contenen moltíssimes dades inèdites de gran interès toponomàstic».⁵ I d'una manera semblant Emili Casanova remarca, en relació amb les monografies, els cedularis o

3. Joan Coromines, «L'*Onomasticon Cataloniae*», *Onoma: Bulletin d'Information et de Bibliographie du Comité International des Sciences Onomastiques*, IV (1953), 44-49, article reproduït amb addicions i esmenes a Joan Coromines, *Estudis de toponímia catalana*, II, 255-270 (vegeu-ne especialment les pàgines 258-262) i parcialment a Joan Coromines, *OnCat* I, viii-ix; Joseph Gulsoy, «Coromines' Research for his *Onomasticon Cataloniae*», *Hispanic Review*, 32 (1964), 247-255; «Alguns records del mestratge de Joan Coromines», dins Josep Ferrer i Joan Pujadas (eds.), *Joan Coromines 90 anys*, 51-53; Emili Casanova, «El *Onomasticon Cataloniae* de Joan Coromines», 74-78.

7. Joan Coromines, *OnCat* I, ix.

8. Joan Ferrer, «Materials de Joan Coromines pendents d'edició, i propostes d'estudi», 270.

inventaris toponímics de Coromines que han quedat inèdits: «Aquestes monografies abracen pràcticament el 90% de la toponímia catalana, si considerem que el mateix Coromines xifrava en 400.000 topònims els que havia arreplegat en les seues enquestes en més de 2.000 municipis catalanoparlants, i contenen dades inèdites d'una gran importància».⁶

A continuació penso transcriure i alhora comentar les enquestes dutes a terme per Coromines als termes municipals de Calce, Montner i les Cases de Pena, els quals es troben al sector nord-occidental del Rosselló, ja a les Corberes i vora la frontera lingüística amb l'occità. Només s'hi estudiaran els noms de lloc o de persona que presentin alguna dificultat etimològica o bé que cridin l'atenció per altres motius. Les enquestes en qüestió deuen haver-s'hi realitzat entre els dies 28-30 de juny del 1960.⁷ Els informadors o subjectes enquestats foren, a Calce, René Solère (batlle), d'uns 45 anys; a Montner, Joan Doriac d'uns 40 anys; i a les Cases de Pena, Lucien Garau, de 55 a 60 anys.

* * *

II. TRANSCRIPCIÓ DE LES ENQUESTES (LL. CAMP XXV, 143-147, 154-160).

(p. 143) **CALÇA** (2.377 hectàrees, 228 altura, 126 habitants, cantó Ribesaltes).

Som a ləz 'e.rəs.

(Còrrec al) nostre S: lə fun.'ta.nə (més avall diu Carnàs, p. 144).

(Còrrec al) nostre N: lu kər.'nas = lə 'βu.lə

On s'ajunta: lu 'kam 'λuŋ = Canliou.

Afluent dreta: 'rrep əlz 'ay.γəs δə 'ku.mə δəz 'βuts.

(p. 144) i 'bij.ŋəz δən pər.'mi.

lə 'fun δən 'miw i lə 'za.sə un altre còrrec, afluent, dreta, més avall.

Esquerra Coma dels Bóts: 'pla δə lə 'rrə.kə i lu 'rrək, cim sortint.

Confluència Fontana i Bula: lə 'fun (de lə 'fun əs.trə.'mɛr).

Esquerra Bula: səm 'paw.

Damunt mateix: lə 'sɛ.rɾə.

Més avall: ləs 'ku.məs.

Baixa a lə 'ku.mə δə 'lu.λə (a Baixàs).

Garriga N: luz 'βə.'rrɛns.

6. Emili Casanova, *Estudis Romànics*, XXII, 250.

7. L'índex de la *LlCamp* xxv indica que les enquestes d'Estagell, Montner i les Cases de Pena van portar-se a terme el dia 29 de juny, 1960. Segons ens informa J. Pujadas, «Notes biogràfiques», 123: «Del 25 de juny a l'1 de juliol fa enquestes per recollir materials toponímics i antroponímics a (...) Calce, Estagell, Montner, les Cases de Pena, Talteüll (...). I, en relació amb les excursions de Coromines, A. Maduell, «La llarga llista de les mil excursions», 337, transcriu: «[1960 Excursió] 687. Calce...28 juny».

Mirant N: lə.'ɣli.

Vessant d'ací de lə 'kre.sə.

L'extrem E: əl 'pla δə lə 'βi.lə,

lə 'ku.mə δəls 'tres 'furns, *va a Notre Dame de Pena.*

Començament de la Coma de l'Olla: 'ku.mə δən rru.si.'ɲəl.

ləz əs.ku.'me.ɫəs, *afluent esquerra Bula d'Amunt al nostre E.*

La Fontana baixa del 'kam də ləs 'fe.ʃəs.

S: 'mas δə ləs 'funs, *mirant avall del Pla de la Roca,*

i 'maz δə lə 'dɔ.nə.

Esquerra Carnàs, dalt de tot: lu 'fur(n) 'nɔw.

Part alta del Carnàs: 'ku.mə δəl su.'kaɫ.

O: 'ben.tə fə.'ri.nəs *i* 'kam dən fur.'ma.dʒə, *límitrof amb Estagell.*

(p. 145) 'ku.mə δə lə 'ɣi.ɫə *que desaigua a la dels Bots.*

SO: 'kam dɔlz əs.'traɲs (*s'hi fa aigüamoll*).

'ku.mə ʒi.'nes.tə.

lus kəm.'pɛts *garriga allí prop.*

kə. βə.'nak *vora l'Agli. No és de Calça.*

Tot són vinyes, i el 'maz δəm bu.'di.

lu ɣrə.βi.'ɫa.

lə 'fun də lə.'ʃi.δə *tira aigües cap a Cabanac.*

'rrək rru.'ðun *domina les Comes.*

A l'O de Calça, a la carretera Cote 430 —: ləz əs.'pla.nəs.

lu rru.mə.ni.'sa *damunt Comaginesta.*

Del Mas de la Dona: 'ku.mə δəl 'rrək dəl 'βuk *que baixa cap al*

fu.nu.'ɫa i ləs pə.'ðre.rəs que són límitrofs amb Pesillà.

Afluent Comaginesta: belleu ləz rri.'βe.rəs.

'maz mər.ti.'net *és a les Comes.*

'fun dəm bər.'nat, *prop Bula i Coma de Miu (més amunt, p. 144, deia la Font d'En Miu).*

'səɲ 'ʒil *és patró del vilatge (el dia [d]'aquest la calç sallia pas bé).*

Un barrèn = un avenc.

En els Barrens: 'rrək də lə su.kə.'rra.δə,

'rrək dən rra.'krew.rə.

O. dels Barrats (?? Lapsus per Barrens?): sə.'rrad də lə(s) βu.fə.'te.rəs.

'ku.mə δəl 'βaɫ'βüɫ.

sa.'rrad dəl βu.ɣə.'ðe.

'ku.mə δə lə 'ye.rə = 'ku.mə.'ʒu, *O. dels Barrens.*

(p. 146) 'paz δə ləz 'βa.kəs, *del vilatge a Cabanac.*

'maz δə 'ʒaw, *ja és fora del terme.*

sə.'rrad dəm bəs.'te *serà d'Estagell.*

sə.'rrad dɔlz ə.məɫ.'ɫes *vora l'endret.*

fun.tə.'ni.ʎəs *prop del poble*.
 'tɛ.rɾə 'nɔ.βə *toca amb Estagell*.
 'kam dən kər.'maɲ
 'kam dən dər.'ðeʎ *toca amb Estagell, a[l] c[antó] d[']...*
Coma dels Bocs
 lu 'kres pə.'tit *toca amb Baixàs*.
 lə fi.'ɣe.rə δəl ʒug.'gla.
 'pla 'ðums.
 (ə)l pub.'bɛrt, a. c. d. *St. Pau, ara en diuen Camp del Ginebre*.
 'krɛz δəŋ kə.βə.'ne *vora Campllong*.
 'tɛ.rɾə 'rɾu.ʒə.
 'biɲ.ɲəz 'βlaŋ.kəs.
 sə.'rɾad dən trə.mun.'ta.nə.
 'pu δən əw.'ʒe.
 luz 'βu.ʃus *al nostre E*.
 lə.mu.'re *al peu del Campllong*.
 'mar.ʒəz δən bi.'ðal.
 'kam dən kə.'nɔɲ.ʒə.
 'kɔ.rɾək dəls pər.mə.'(β)us *afluent, dreta, de la Bula*.

(p. 147) 'pe.ðrə 'ne.ɣrə *prop de Baixàs i Pesillà*.

'kam o bə.'rɾa.kə dən 'maɲ.ʃə
 lə ku.'aʒə *tocant amb Vilanova*.
 sə.'rɾad dən pər.'mi *prop del Menadell*.
 'ku.mə δəlz 'ʎups *al Mas de les Fonts*.
 'ku.mə δə ləw.'zer.ðə.
 'ku.mə δən bi.'ɣɔ.rɾə *toca amb Estagell*.
 (Cadastrè)
Tocant amb Pesillà:
 lou Lloza.
 Sarrat Redoun.
 Roca del Courbas.
 Barraque den Porquer.
 Clots den Olby.
 lə ʎəm.brus.'ke.rə.
 Coumo den Pique Pouille.
 Coumo del Pecat.
 Sarrat də lə δə.'βɛ.zə *vora Mas de les Fonts*.
També cap a Pesillà:
 Planal den Pellisson.
 Planal den Bourdit.
 Sarrat de bi.lə.'tɔ (Billatau, ho ha sentit).

Serrat del Fenouilla.

Four del Pardal.

'ku.mə δəs 'tres pi.'lus.

René Solère, batlle (uns 45 anys?).

(p. 154) **MONTNER** (1,089 hectàrees, 126 altura, 356 habitants amb la Tor de França).

El que «lunja» la ruta de Millars.

'kɔ.rɾək də 'pey.rə.fu.'ɣe.

Còrrec al nostre N: lə ku.lu.'mi.nə.

Mirant N: 'kɔ.rɾək dəls əs.kə.'nals.

Muntant de la Colomina: 'san.tə u.'ʒe.ni.

lə 'rri.βə δəl kəs.tə.'ɲe (*la font*).

Mirant amunt: lə 'fun dəl 'rruw.rə.

Mirant amunt: əl 'rred (~ 'rrek) dəl 'ɣɛr.ʃu *que baixa de dalt.*

Mirant E: əl 'maz δə lə.'βe.λə (*també* əl 'maz δəl 'nen de Força Ral).

Mirant E: 'rrek dəl 'mitʃ, *afluent, dreta, Colomina.*

Mirant E: 'fun də lə 'mɛ.nə (*n'hi ha, de ferro*).

Mirant Avall: 'kɔ.rɾək də lə 'mɛ.nə.

'kɔ.rɾək də lə 'sɛ.rɾə.

'kɔ.rɾək də ləz əs.kə.'nals *que conflueix amb Colomina.*

(p. 155) *El de Peirafoguer rep els còrrecs də kə.lə.'δre i de ku.'ʃus i sall al 'gurg də 'nan.nə, afluent [de] Peirafoguer en terme [de] Montner.*

'kɔ.rɾək də lə 'λaw.zə, *afluent, esquerra, de Peirafoguer.*

Baixa del 'kam də 'rru.rəs.

Mirant amunt lə təw.'le.rə *i a dalt de tot lu βak* ('kɔ.rɾək dəl 'βak).

Afluent, dreta: lor.'βeλ.

Afluent, dreta, Peirafoguer, mirant amunt: 'kɔ.rɾək də pe.tʃu.ri.'ɣe (PODIUM SO-RICARIUM).

Dret al nostre NO: əl βə.'ðiλ.

I per allí, al peu el Petxoriquer baixa a ləz əs.'tra.δəs a desai guar al Peirafoguer.

'fʊr.sə 'rral.

S del mateix: əlz (sic) pi.ʃə.'ðu.zus o sə.'rrad dəl 'βak ([*el subjecte*] *mateix i ells*).

SSO del mateix: 'kɔ də 'βɔw.

I d'allí segueix baix fins, al 'kɔλ də lə βə.'ta.λə.

Mirant avall de Força-ral: lus fun.tə.'nals, *que desai gua del ban* (sic) *de kur.nə.'λ a.*

Avantmural de Força-ral cap ací: əlz əs.tə.rɾə.'ɣaλz δəl 'nen.

E del camí de Cornellà: lə 'λu.fə.

De la Llufa al N: sə.'rrad də lə 'mɛ.nə.

D'allí va el camí de Perpinyà cap als 'kwa.trə kə.'mis.

N de serrat de [la] Mena: lə 'sɛ.rɾə.

lu 'traw δəl βə.'ke.

Abans d'arribar al Rec del Mig: sə.'rɾad dəls əs.ki.'ɲəls.

(p. 156) *Nostre peu E:* əls trə.βə.'ses.

Dreta del mateix: sə.'rɾad də lə pəs.'ka.lə.

'kam də lə βə.'rri.nə.

Mirant, dreta: əl βu.'fart.

sə.'rɾad də lə kru.'ɛ.tə.

Dreta, Caladroer (sic): əl ʒi.'ne.βrə.

Mirant, esquerra, del mateix: lə 'ma.tə du.'kas.trə.

Cap [a la] direcció [de] Sall: lu 'rɾəg dəl 'ɣwar.ðə (serrat).

bə.'kəs.'ta (parlen gavatx: un [bi?] català pas coll [com] ells).

NO nostre: əl 'rɾeg də kə.lə.'ðre.

Dalt de tot: 'sɛ.rɾə δə kə.'saj.əs.

I d'allí cap a Caladré: əs ku.lu.'myes.

Mirant O: bəŋ.kə.'la δə 'lə.mə 'mɔrt.

əls fun.tə.'nals *baixa per* lə 'βɛr.nə.

'maz δə ləz ɣə.'rri.ɣəs *a l'O.*

'maz δən 'dəl.fə *o* 'maz rɾə.'fɛl.

'maz δə mu.'su rɾə.'mun *nostre S.*

S: lə 'fun də lən.də.'lu (~ lan.də.'lu) '*andalús*'.

lə 'fun dəl pə.'rɾəw (*no sap si és NL o NP*).

lə 'fun dəl 'maz δəl 'nen.

lə 'fun də lə kə.'ne.kə *mirant en dessus de la Riba del Castanyer, o sigui aquesta i l'endret.*

Sota nostre: 'fun də lə 'kaw.zə.

'fun də lən.dri.'ɣu *cap a les Escanals.*

ləy.'ɣle.zi 'βɛ.kə *antic cementiri a 5 o 10 minuts del poble en anant cap*

(p. 157) əl mu.lə.'nat *ja és mig de la Tort* bu.ɣə.'ratʃ.

A son 'dəl.fə: əl sə.'rɾat də 'βɛn.tə.fə.'ri.nəs.

En el pla: əlz 'ums.

lət.'sɛp [~] ət.'set.

lu 'pla.

lu kə.'zət.

lə 'kur.βə 'nal.tə.

əl 'kam 'fraŋ.

əl 'kam dən də.'βi.lə.

Joan Doriac, uns 40 anys.

(p. 157) **LES CASES DE PENA** (1.330 hectàrees, 45 altura, 406 habitants, cantó de Ribesaltes).

əl 'kɔ.rɾək də 'pa.pə.'law.kə *limita amb Espirà*.

En el baix: 'fun də ləŋ.'kɛ.tə.

Afluent, dreta, [de] l'Agli, mirant amunt: 'kɔ.rɾək də 'βen.tə fə.'ri.nəs.

Mirant encara amunt: 'maz mər.'tɛl.

əl 'rɾək də rri.βə.'zal.təs *al peu de Pena*.

Pren les aigües əlz ə.'βenz δə 'pe.nə.

Sall aigua: un jet d'aigua.

Vora la ruta al peu de Pena i també en el cim són əs.kər.'βe.ʎəs.

Afluent, esquerra, Agli: 'kɔ.rɾək də lə 'δɔ.nə 'mər.tə.

Mirant NE: 'kam dəl fus.'te.

'kam dəl ku.'lum.

'kam də 'lɔrt.

lə 'fun. dən mə.'tew *ve de la dreta de la torre de Talteüll*.

Dret a la torre: 'kɔ.rɾək də lə rrum.'pu.δə.

(p. 158) *Aquest ja desemboca més amunt del poble.*

Mirant amunt: 'ku.mən.'rɾək.

'ku.mə δən pu.'zəl.

'ku.mə δəl 'pu.

'ku.mə δən rɾə.βə.'ða *se gita al còrrec de lə kus.tə.'ren.tə que va a caure a Jau*.

'ku.mə δən rru.'ziʎ.

Afluent, dreta, Agli.

Mirant amunt de Ventafarines: : 'kɔ.rɾək də 'pe.nə.

əl 'saʎ də lə δun.'ze.ʎə. *Hi va saltar 3 vegades i la 3^a es va matar.*

Dret O de Pena: (cap a Pena): əl 'pɛw δəl zə.'ɣan.

lə 'ku.mə δən 'bɔr.δəs.

lə 'ku.mə δə ləs.'tɾet.

ləs.'tɾet də kə.βə.'nak.

əlz βə.'rɾeŋs.

E, esquerra Agli: 'ku.mə δə lim.'fɛrn *límit de [sic] Espirà*.

əl 'kɔ.rɾək dəlz əs.pər.'ðeʎs *afluent Dona Morta*.

'se.rɾə mi.'za.nə ~ 'sa.rɾə mi.'dza.nə.

əz ɣrə.βi.'ʎas *vinyes que són a vora de crest (de muntanya blanca)*.

pum.bur.'ɣat *puig al N de la Torre, a l'esquerra de les Aigües de Vingrau (Aigües? No trobo tal nom, ni Figueres, a l'enquesta de Vingrau ni de [sic] Espirà)*.

lə 'ku.mə δən sər.'ðu i δə zi.'βɛrt.

lə ku.'ʎa.δə δə ɣəs.'ku.

(p. 159) lə 'ku.mə δən fu.'mat = *Rabadà*.

'rɾək də ləs 'siz 'ɔ.rəs *peu de la Torre*.

əl plə.'ne də lə.lən.'tu.

əl βə.ðə.'ka.

əl 'kam 'gran.

Planes O: 'san.tə ku.'lu.mə.

Allí: 'maz βu.'zil (bu.'zil?).

lə 'se.ni (*propietat amb un 'pu que mai no s'eixuga*).

Immediatament ONO del poble: sə.'rrad də 'le.rə.

Mirant avall: əl fur.'nas.

Anant al Mas de Jau: əs 'pa.suz də 'rrɔ.kə i əlz 'ay.βrəs.

'maz də ləz.mə.'rik *en el 'klɔt də lə.'lay.*

lə pə.'ðrɔ.lə *cap a l'Estret de Cabanac.*

Dalt de Pena: 'rrɔɣ rru.'ðun.

'ku.mə ðən fə.'βri.nə *afluent Papalauca.*

mom.ple.'zir a Jau = 'ku.mə ðəŋ kəŋ.'kɫaw NP??

'fun dəl 'ka a la ruta sota Pena.

Al camí de Pena: əl kə.'mi ðə lə 'krew.

(*Hi ha 'saŋ.gəl.'drik, etc., i Tots els Sants*).

əl ku.'tiw də lə ɣə.'naw 'mona' (< ge.'nōw < fr. *guenon*).

Allí un bə.'rreŋ gros.

ʃi.'ʃet NP.

Hi ha un pont romà tocant ací; ja és d'Espirà però.

(p. 160) əl 'ɣurg də lə 'tu.rrə.

əl 'ɣurg dəl 'βɛr(m).

əl 'ɣurg dəl pi.'las.

əl βu.'xi.'ðu.

lə u.'ke.tə 'ɣrɔ.sə i lə u.'ke.tə pi.'ti.tə.

əl 'ɣurg də lə pəs.'te.rə.

Lucien Garau, uns 55 o 60 anys.

* * *

III. RELACIÓ I ESTUDI LINGÜÍSTIC

1) Calce

(p. 144)

les Eres: Plural d'*era* 'espai de terra on baten les garbes i s'executen altres treballs agrícoles' < AREA . Coromines observa que, respecte de la pronúncia 'ye.rə, «Gran extensió té a tot el Pirineu la pronúncia 'ye.ra, -rə, quan va darre-re l'article o un demostratiu, per epèntesi de la -y- en fonètica sintàctica» (DE-

Cat III, 417-418, s.v. *era* II). Cf. *Coma de l'Era* ¹ku.mə δə lə ¹ye.rə (xxv, 145), *Serrat de l'Era* sə.'rrad də ¹le.rə (xxv, 155).

la Fontana: IGN *la Fontane*.

lo Carnàs: Coromines el dóna com a equivalent a *la Bula*. Deu representar un derivat (-às < -ACEU) de CARNE potser en el sentit de 'fossar, cementiri' (*DECat* II, 578, s.v. *carn*; *OnCat* III, 280, s.v. *carnatge, carner*), ja molt freqüent en la toponímia catalana.

la Bula: 'vall, curs d'aigua' < preromà (sorotàptic?) *BŪLA (*DECat* III, 283-284, s.v. *embulada*; *OnCat* III, 140-143, s.v. *Bula*); cf. *Bula de Terranera*, *Bula d'Amunt*, etc.

lo Campllong

Coma dels Bocs: La pronúncia *buts* (xxv, 144) és evidentment un error, o bé un tret particular de l'informant, tot i que Coromines l'escriu algun cop *Bóts* (xxv, 144-145). Més endavant, però, ja s'enregistra *Coma del Roc del Boc*: [¹ku.mə δəl 'rrək δəl 'βuk (xxv, 145). Es tracta de *boc* 'mascle de la cabra' d'origen preromà (sorotàptic?) < *BUCCO (*DECat* II, 15-17, s.v. *boc*). IGN *Coume des Boucs*.

Vinyes d'en Parmi: Cf. *Serrat d'en Parmi* sə.'rrad dən pər.'mi (xxv, 147). IGN *les Vignes d'en Parmi*.

la Font d'en Miu

la Jassa: IGN *la Jasse*.

Pla de la Roca

lo Roc

la Font (la Font Estremer): < *Font Estremer(a)* (FONTE EXTREMARIA). És possible que la pèrdua de la -a final sigui relativament recent, atès que encara es veu conservada en les mencions més antigues d'aquest nom de lloc: *Vassa Extremera* 1090, *fonte Estremera de Salsines* 1095 (*DECat* III, 834-835, s.v. *extra*; *OnCat* IV, 166, s.v. *Estremer*). Cal remarcar que l'eliminació d'una -a final també ha succeït en *Peirafoguier* (¹pey.rə.fu.'γe), nom d'un còrrec al terme de Montner (xxv, 154). Cf. cat. *pedra foguera* < PETRA FOCARIA (*DECat* IV, 66, s.v. *foc*).

Sant Pau

la Serra: IGN *la Serre*.

les Comes: IGN *les Coumos*.

la Coma de l'Olla: Prové de cat. *olla* < OLLA amb l'accepció hidrogeològica 'gorg o toll, concavitat en un terreny o bé en un riu o mar que fa remolins' (DECat VI, 53-55, s.v. *olla*), mot molt estès en la toponímia catalana, occitana i d'altres dominis romànics (OnCat VI, 24-25, s.v. *Oleta*. Cf. *l'Olleta Grossa* lə u. 'kɛ.tə 'ɣrɔ.sə i *l'Olleta Petita* lə u. 'kɛ.tə pi. 'ti.tə, ambdós al terme de les Cases de Pena (xxv, 160). IGN *Coume de l'Ouille*.

los Barrencs: 'avencs, barrancs'. Segons explica Coromines (DECat I, 509-513, s.v. *avenc*; 672-676, s.v. *barranc*) la forma *barrèn(c)*, utilitzat a les Corberes entre d'altres territoris, representa un encreuament entre *avenc* < *ABINKO i *barranc* < *BARRANKO, ambdós d'origen preromà i talment sorotàptics. Cf. *els Barrencs*: əlz βə. 'rɾɛŋs (xxv, 158) al terme de les Cases de Pena. Cf. IGN *Coumeilles des Barrencs* entre Calce i Estagell.

l'Aglí: riu del Rosselló i de la Fenolleda < AQUILĪNU (OnCat II, 18, s.v. *Aglí*). IGN *l'Agly*.

la Cressa: Terme no explicat enlloc per Coromines. Tanmateix, sembla representar un encreuament entre *cresta* 'carena' i als Pirineus 'carena intransitable, penyalosa, oscada i de cantell molt estret' < CRISTA, i el seu derivat rossellonès *crest* 'serradet no massa elevat, apte per fer vinya' (DECat II, 1044-1045, s.v. *cresta*; OnCat III, 465, s.v. *cresta*) sovint pronunciat 'kres o 'krɛs. Cf. *lo Crest Petit*: lu 'kres pə. 'tit, i *Crest d'en Cabaner*: 'krɛz δəŋ.kə.βə. 'ne (xxv, 146), ambdós al terme de Calce. IGN *la Cresse*.

el Pla de la Vila: IGN *Pla de la Ville*.

la Coma dels Tres Forns: IGN *Coma dels Tres Forns*.

Coma d'en Rossinyol: IGN *Ravin du Rossignol*.

les Escomelles: Derivat plural de *coma* 'valleta poc fonda, vall' < CUMBA amb aglutinació de l'última part de l'article; així (*un*)es o (*l*)es *Comelles* > *Escomelles* > *les Escomelles* (cf. TONSŌRIAS > *tisores*, (*un*)es *tisores* > *estisores*). Segons Coromines, *Comella* no sols ha restat fossilitzat en la toponímia, sinó que continua utilitzant-se en molts indrets pirinencs (DECat II, 848-851, s.v. *cóm*).

Camp de les Feixes: IGN *Camps de las Féches*.

Mas de les Fonts: IGN *Mas de las Fonts*.

Mas de la Dona: IGN *Mas de la Donne*.

lo Forn Nou

Coma del Socall: *Socall* deu representar un derivat, i més aviat un diminutiu, en *-all* (< *-ACULU*) de *soc* ‘bloc de fusta’ < *soca* ‘rabassa d’un arbre, etc.’ < *TSUKKA* (*DECat* VII, 986-990, s.v. *soca*). IGN *Coumo d’en Soucail*.

Ventafarines: Compost de *ventar* (< *vent* < *VENTU*) ‘sometre a l’acció del vent; agitar o espargir per la força del vent, de l’aire’ (*DCVB* 10, 714-715, s.v. *ventar*; *DECat* IX, 121-127, s.v. *vent*) i del plural de *farina* < *FARĪNA*. Cf. *Còrrec de Ventafarines* 'kə.rək də 'βen.tə fə.'ri.nəs (xxv, 157) i *el Serrat de Ventafarines* əl sə.'rrat də 'βen.tə.fə.'ri.nəs (xxv, 156). IGN *Bente Farine*. Segons el mapa IGN hi ha un altre lloc dit *Vente Farines* situat immediatament al sud de les Cases de Pena.

(p. 145)

Coma de la Guilla: Cf. IGN *Ravin du Guillot*.

Camp dels Estranys

Comaginesta: IGN *Coume Gineste*.

los Campets

Cavanac: Serrat gran situat al nord del poble de Calce, entre Estagell i les Cases de Pena. D’origen cèltic: *CAVANNUS* + *-ĀCU* (*OnCat* III, 346, s.v. *Cavanac*). Remarquem que si bé Coromines escriu aquest topònim amb *b* en les enquestes de Calce i de les Cases de Pena (xxv, 145-146, 158), després va rectificar-ne la grafia tot canviant *b* per *v* (cf. Coromines, *Est. top. cat.* I, 219). Cf. *l’Estret de Cavanac* ləs.'tret də kə.βə.'nak (xxv, 158). IGN *Cabanac*.

Mas d’en Bodí: IGN *Cortal Baudy*.

lo Gravillar: ‘pedregam’. Es tracta d’un collectiu en *-ar* (< *-ĀRE*) de *gravilla* < **GRAVĪCULA*, del preromà indoeuropeu **GRAVA* (*DECat* IV, 631-632. s.v. *grava*). Cf. *els Gravillers*: əz γrə.βi.'las (xxv, 158). IGN *le Gravilla*.

*la Font de l'Eixida**Roc Rodon*: IGN *Roc Redoun*.

les Esplanes: Representa el plural de *plana* amb aglutinació de la darrera part de l'article (*les Planes* > *les Esplanes*). Cf. *les Escomelles*: læz əs.ku.'me.ɫəs (xxv, 144); *els / les Escanals*: 'kə.rrək dəls əs.kə.'nals, 'kə.rrək də læz əs.kə.'nals (xxv, 154).

lo Romanissar: Coromines no sembla referir-se enlloc a aquest topònim, el qual deu representar un derivat, i més aviat un col·lectiu, de *romaní* < ROS MARĪNU (DECat VII, 424-427, s.v. *romaní*).

Coma del Roc del Boc: IGN *Coume des Boucs*.*el Fonollar*: Cf. IGN *Serrat del Fenouilla*, *Planal del Fenouilla*.*les Pedreres*: Cf. IGN *Serrat de la Padrère*.*les Riberes**Mas Martinet*: IGN *Casot Martinet*.*Font d'en Bernat**Sant Gil*

Roc de la Socarrada: Derivat de *socarrar* < preromà (bascoide) *sukarr(a)* 'flama del foc', 'incendi'; així *socarrada* 'trajecte de bosc que s'ha incendiat' (DECat VII, 990-992, s.v. *socarrar*). Cf. IGN *Coume de la Soucarrade*.

*Roc d'en Recreure**Serrat de les Bufateres*: IGN *Serrat de la Boufatère*.

Coma del Vallbull: Es tracta del compost *vall* (< VALLE) + *bull* (< BULLĪRE). Segons Coromines els topònims amb *bull-* deuen provenir en general del nom de fonts, ullals o corrents que brollen (*OnCat* III, 143-144, s.v. *Bull-*; *DECat* II, 334-336, s.v. *bullir*). Cf. *el Bullidor*: əl βu.ɫi.'ðu (xxv, 160).

Serrat del Bugader: Derivat de *buc* 'cavitat interna' i especialment 'rusc d'abelles' < fràncic *BUK. *Bugader* seria, doncs, 'abellar, conjunt de bucs d'abella'.

Cf. ross. *buga* ‘rusc d’abelles’, *bugallar* ‘abellar, conjunt de bucs’ (*DECat* II, 312-315, s.v. *buc*; *OnCat* III, 133, s.v. *Buc*). IGN *Serrat d’en Bouguadé*.

Coma de l’Era: Cf. *les Eres* læz 'e.rəs (xxv, 143), *Serrat de l’Era* sə.'rɾad də 'le.rə (xxv, 155). IGN *Coume de la Yère*.

Comajor: Contracció de *Comamajor* < CUMBA MAIÖRE. IGN *Coume Majou*.

(p. 146)

Pas de les Vaques

Mas de Jau: IGN *Mas de Jau*.

Serrat d’en Baster

Serrat dels Ametllers

Fontanilles

Terra Nova

Camp d’en Carmany: IGN *Coumo d’en Carman*.

Camp d’en Dardell

lo Crest Petit: Cf. *la Cressa*: læ 'kre.sə (xxv, 144); *Crest d’en Cabaner*: 'krez δəŋ kə.βə.'ne (xxv, 146) (*DECat* II, 1044-1045, s.v. *cresta*; *OnCat* III, 465, s.v. *cresta*). IGN *Crès Petit*.

la Figuera del Joglar

Pla d’Oms

(el) *Puig Verd*

Crest d’en Cabaner: Cf. *la Cressa*: læ 'kre.sə (xxv, 144); *lo Crest Petit*: lu 'kres pə.'tit (xxv, 146). IGN *Crès d’en Cabané*.

Terra Roja: IGN *Terre Rouge*.

Vinyes Blanques

Serrat d'en Tramuntana

Pou de n'Auger: Del nom propi germànic AUTGER (DCVB 2, 147-148, s.v. *Auger*). IGN *Poux d'en Nougé*.

los Boixos: IGN *los Bouychous*.

l'Amorer: Representa un derivat de *móra* < MŌRA i concretament el nom d'arbre *morer*, el qual, per influència de la forma rossellonesa *amóra* (< *un amóra* < *una móra*), ha evolucionat a *l'amorer* (DECat V, 781-782, s.v. *móra*).

*Marges d'en Vidal**Camp d'en Canonge*

Còrrec dels Perma(b)ons (?): D'origen incert. És possible que es tracti d'un compost a base de cat. *maó* 'bloc d'argila cuboide, endurit per a construcció, anàleg i diferent del totxo i de la rajola', mot d'origen preromà (*MADŌNE/-TŌNE/-LŌNE) segons Coromines, el qual cita la forma llenguadociana corresponent *mavoun* (DECat V, 451-454, s.v. *maó*). Seria, doncs, *per* + *maons* > *pər. mə. 'βu(n)s?*

(p. 147)

Pedra Negra: IGN *Pédre Négre*.

Camp (o Barraca) d'en Manxa

la Coaja: Deu ser un derivat de *cova* < COVA. En aquest sentit cal notar la forma *covatxa* 'balma' citada per Coromines juntament amb la variant *covarxa* entre d'altres (DECat II, 1021-1023, s.v. *cova*; *OnCat* III, 459-460, s.v. *Cov-*). IGN *la Couaxe*.

Serrat d'en Parmi: Cf. *Vinyes d'en Parmi* 'biŋ.ɲəz ðən pər.'mi (xxv, 144).

Coma dels Llops: IGN *Coma des Lloups*.

Coma de la Userda: *Userda* 'alfals, planta gramínia'. D'origen incert, si bé és possible que provingui d'una confusió entre el llatí LUCERNA 'llàntia, flam(arada)', 'cuca de llum' (> occità *luserna*) i un derivat del gàl·lic *LUTSU- (> irlandès antic *luss* 'planta') (DECat VIII, 997-999, s.v. *userda*).

Coma d'en Bigorra: Cf. IGN *Serrat d'en Bigorre*.

la Llambrusquera: Derivat de *llambrusca* ‘vinya silvestre’ < LAMBRUSCA (DECat V, 47-50, s.v. *llambrusca*).

Serrat de la Devesa: IGN *Serrat de la Devèze*.

Coma dels Tres Pilons

2) Montner

(p. 154)

Còrrec de Peirafoguer: Quant a *Peirafoguer* < PETRA FOCARIA, ultra la conservació del diftong *ei* de tipus occità i també propi del català antic i dialectal (vegeu Coromines, *LleuresC*, 183-188), cal remarcar-ne, d’una banda, la pèrdua de la *-a* final (cf. *la Font Estremer* xxv, 144), i, de l’altra, l’accepció ‘sílex’ que pren la combinació *pedra foguera* en quasi tot el domini lingüístic català (DECat VI, 62-69, s.v. *foc*).

la Colomina

Còrrec dels Escanals: Coromines enregistra el nom d’aquest còrrec amb gènere masculí i alhora femení (vegeu infra). En ambdós casos, però, es tracta de l’aglutinació d’una part de l’article al substantiu plural *canals* (cf. *canal* < CANĀLE): *e(l)s Canals* > *es Canals* > *els Escanals*; (*l)es Canals* > *les Escanals*, la qual cosa palesa el gènere vacil·lant d’aquest mot en català (DECat II, 465-467, s.v. *canal*). Cf. *Còrrec de les Escanals* 'kə.rrək də ləz əs.kə.'nals (xxv, 154). IGN *les Escanals*.

Santa Eugènia

la Riba del Castanyer

la Font del Roure: Cf. *Camp de Roures* 'kam də 'ru.rəs (xxv, 155).

el Rec del Guerxo

el Mas de l'Abella: Tal com ho observa Coromines, mancaria de sentit pensar que aquest lloc correspongués al nom de l’insecte *abella* (< APICULA). Cal pensar en *APILE* ‘abellar, rusc d’himenòpters’ i més aviat en el plural neutre *APILIA* (*OnCat* II, 8, s.v. *Abella*). IGN *Mas de la Beille*.

Rec del Mig: IGN *Ravin del Mitx*.

Font de la Mena: Igual com el cas del *Còrrec de la Mena* 'kɔ.rɾək də lə 'mɛ.nə (xxv, 154) i *Serrat de la Mena* sə.'rɾad də lə 'mɛ.nə (xxv, 155), es tracta de *mena* 'mineral, mina' < cèltic MEIN-. Coromines, en referir-se a *mena* juntament amb els derivats, observa que aquesta paraula «En massa, ens apareix, en el domini rossellonès» (*DECat* V, 564-568, s.v. *mena*; *OnCat* V, 249, s.v. *Mena*). IGN *la Maine*.

Còrrec de la Mena: Cf. *Font de la Mena* 'fun də lə 'mɛ.nə (xxv, 154), *Serrat de la Mena* sə.'rɾad də lə 'mɛ.nə (xxv, 155).

Còrrec de la Serra

Còrrec de les Escanals: Cf. *Còrrec dels Escanals* 'kɔ.rɾək dəls əs.kə.'nals (xxv, 154). IGN *les Escanals*.

(p. 155)

Còrrec de Caladroer: Prové de CASĀLE ADROARII (*OnCat* III, 180-181, s.v. *Caladroer*). Cf. *el Rec de Caladroer*: əl 'rɾeg də kə.lə.'ðre (xxv, 156). IGN *Ravin de Caladroy*.

Còrrec del Cuixós: Deu tractar-se d'un topònim produït a base del mateix nom de persona llatí com en el cas de *Cuixà* < COSSIĀNUS (COSSIUS) però amb un sufix diferent, possiblement -ŌNES; així COSSIŌNES > *Cuixons* > *Cuixós*. En aquest sentit notem que Ponsich cita les mencions antigues següents d'aquest nom de lloc: *S. Cypriani de Cuxon* 1118, *casas de Cuxos* 1350, *Cuxos* 1514-15, *Cuixos* 1526 (*OnCat* III, 479-481, s.v. *Cuixà*; Ponsich, *Top.*, 171; Basseda, *Top. Cat Nord*, 371). Cf. IGN *Bois de Cuxous*, *Château Cuxous*.

Gorg de n'Anna

Còrrec de la Llausa: En *Llausa* s'ha conservat el diftong per influència occitana (cf. cat. *llosa* 'pedra plena de mineral dur, llicorella') < preromà (sorotàptic?) *LAUSA. Cf. *Font de la Llausa* 'fun də lə 'ɫaw.zə (xxv, 156). 'kɔ.rɾək də lə 'ɫaw.zə. En aquest sentit Coromines observa que la forma occitana *lausa* / *llausa* comença ja als primers pobles llenguadocians de les Corberes, com ara a Vingrau on hi ha el *Pas de la* 'ɫaw.zə i on li van parlar de 'ɫaw.zəs (*DECat* V, 270-274, s.v. *llosa*).

Camp de Roures: Cf. *la Font del Roure* lə 'fun dəl 'rɾuw.rə (xxv, 154).

la Teulera

lo Bac: Cf. *Còrrec del Bac* 'kɔ.rɾək dəl 'βak (xxv, 155), *Serrat del Bac* sə.'rɾad dəl 'βak (xxv, 155). IGN *lo Bach*.

Còrrec del Bac: Cf. *lo Bac* lu βak (xxv, 155), *Serrat del Bac* sə.'rɾad dəl 'βak (xxv, 155).

l'Orbell: Deu ser un parònim del riu occità que aflueix a l'Aude. Cf. occità *Orbiel* < cèltic ORB- més el sufix -ELLU (Coromines, *Du nouveau sur la toponymie occitane*, 281).

Còrrec de Petxoriguer: Tal com ho avança Coromines (xxv, 155), es tracta de PODIUM SORICARIUM amb la solució occitana del primer element: PODIU (> puèig) > pèch (DECat VI, 853, s.v. *puig*).

el Vedill: Es refereix a una planta relacionada etimològicament amb cat. *vit* < VĪTE 'la planta de la vinya', 'cep', i concretament amb la *vedilla*, avui escrit *vedia* o *badia* < VĪTICULA (cf. llenguadocià *bedilho*, bearnès *bidelhe* 'rosca', portuguès *vedilha*, castellà *vedija* 'floc de cabells o de llana'), amb una apòcope excepcional de la -a. Segons remarca Coromines, «[N]o deu existir un masculí *vedill*, sinó elisió» (DECat IX, 313-317, s.v. *vit*).

les Estrades: IGN *Ravin dels Estrades*.

Força Real: IGN *Força-Réal*.

els Pixadosos: *Els Pixadors*, nom aplicat sens dubte a un indret on es troben algunes fonts o cascades de raig prim. La forma plural ultracorreccta o doble *pixado(r)sos* (per *pixadors*) és equivalent a les populars *ambdosos* (per *ambdós*), *(tots) tresos* (per *tots tres*) i semblants (DECat VI, 576-578, s.v. *pixar*; OnCat VI, 234, s.v. *Pixar*). IGN *Ravin de las Pichadousses*.

Serrat del Bac: Cf. *lo Bac* lu βak (xxv, 155), *Còrrec del Bac* 'kɔ.rɾək dəl 'βak (xxv, 155). IGN *lo Bach*.

Coll del Bou: IGN *Coll del Bou*.

Coll de la Batalla: IGN *Col de la Bataille*.

los Fontanals

Cornellà

els Esterregalls: Plural d'*esterregall* 'esllavissada, despreniment de terres' < *esterrar* (< TERRA) (DECat VIII, 439-454, s.v. *terra*).

la Llufa: Nom aplicat sens dubte a un lloc on el vent bufa suaument o bé surt d'una cova murmurant, etc. D'origen onomatopèic (DECat 296-297, s.v. *llufa*).

Serrat de la Mena: Cf. *Font de la Mena* (xxv, 154), *Còrrec de la Mena* (xxv, 154). IGN *la Mainie*.

Quatre Camins: IGN *les Quatre Chemins*.

la Serra

lo Trau del Vaquer: Cat. ant. *trauc* 'forat' < gàl·lic *TRAOKO- (DECat VIII, 725-732, s.v. *trau*). IGN *lo Trauc del Baque*.

Serrat dels Esquinyols: És el plural del ross. *quinyol* 'tascó d'asclar llenya' (< *conyol* < CUNEŌLE) amb aglutinació de l'article: *e(l)s Quinyols* > *es Quinyols* > *els Esquinyols* (cf. *els Escanals* xxv, 154) (DECat II, 708, s.v. *cinc*; DCVB 9, 64, s.v. *quinyol*).

(p. 156)*els Travessers*

Serrat de la Pascala: Sembla que correspon a (SERRA) PASCUĀLE > *pasqual* 'serra de pasturatges o de peixents' amb influència del nom propi de dona *Pasquala* (< PASCHĀLE x PASCUA), puix que, tal com observa Coromines en vista dels nombrosos topònims amb l'element *pasqual*, «[É]s impossible creure que aquesta massa de noms de paratges muntanyencs, els Pasquals, les Pasquales..., siguin NPP aplicats a tants llocs de pasturatge» (*OnCat* VI, 183, s.v. *Peixcar, Beni-*; DCVB 8, 287, s.v. *pasqual, Pasquala*).

Camp de la Barrina: És un topònim menor molt repetit al domini lingüístic català i un que, sens dubte, s'hi emprà per comparació d'un indret amb l'eina de ferro (*barrina* < VERUĪNA). En d'altres casos, però, sembla correspondre a un malnom o nom de persona (*OnCat* II, 359, s.v. *Barrina*; DECat I, 688-690, s.v. *barrina*).

el Bufar: Deu referir-se a un dels nombrosos topònims provinents de l'arrel onomatopèica BUFF-, els quals, segons Coromines, acostumen a designar llocs

«[O]n es nota vent acanalat i especialment buf d'exhalacions més o menys subterrànies» (*OnCat* III, 134, s.v. *Buf*; *DECat* II, 318-323, s.v. *bufar*).

Serrat de la Creueta

el Ginebre

la Mata d'Ullastre

lo Roc del Guarda

Bellestar: IGN *Bélesta*.

el Rec de Caladroer: Cf. *Còrrec de Caladroer* kə.lə.'ðre (xxv, 155). IGN *Ravin de Caladroy*.

Serra de Cassanyes: IGN *Cassagnes*.

els Colomiers: *Els Colomers* < COLUMBARIOS amb influència occitana pel que fa al vocalisme (cf. *Caudiers* < CALDARIOS) (*DECat* II, 837-839, s.v. *colom*; *OnCat* III, 413-414, s.v. *Colomer*, *Colomers*).

Bancalar de l'Home Mort

els Fontanals

la Verna: Antic collectiu del nom d'arbre *vern* < cèltic UERNO- (O UERNĀ-) (*OnCat* VII, 467-468, s.v. *Vern*; *DECat* IX, 173-176, s.v. *vern*). IGN *la Berne*.

Mas de les Garrigues

Mas d'en Dolfa

Mas Rafel: IGN *Mas Raphel*.

Mas de Mossó Ramon

la Font de l'Andalús

la Font del Parrou: D'origen incert. Tal com ho remarca Coromines en la mateixa enquesta, l'informant no sabia si *Parrou* (pə.'rɾɔw) es referia a un nom de lloc o de persona. Seria un derivat de *parra* < gòtic *PARRA? Cf. *el Parral*, nom

d'edifici rústic recollit per Coromines a les Guilleries el 1939 (*OnCat* VI, 163-164, s.v. *Parra*; *DECat* 299-303, s.v. *parra*).

la Font del Mas del Nen

la Font de la Canella: Cf. *canella* 'canut de la font' < CANNELLA (*DECat* II, 494-501, s.v. *canya*).

Font de la Llausa: Cf. *Còrrec de la Llausa* ¹kə.rək də lə ¹ʎaw.zə (xxv, 155).

Font de l'Andrilló: Deu tractar-se del mot *andrilló* 'testicle del gall', enregistrat per Alcover-Moll a Puigcerdà en la forma plural *andrillons* (*DCVB*, 1, 672, s.v. *andrillons*), potser com a malnom o nom de persona. Coromines (*DECat* I, 309, s.v. *andreci*) esmenta *andrillons* (< *andrinyons*) sense glossar-ho i alhora remet a l'article *endrina* del *DCEC*. Això no obstant, l'article *endrina* del *DCECH* (II, 609-610), reproduït directament del *DCEC* (II, 270-271), només n'hi aporta l'etimologia (PRŪNA *ATRĪNA) sense referir-se a les formes catalanes al·ludides. Una consulta ràpida feta a diverses pàgines de la web (per exemple, (<http://perso.orange.fr/catnet/genealogie/surnames.htm>), però, ha revelat que de fet *Andrillo* (també escrit *Andrillou*) és un llinatge arrelat i força estès a Estagell.

l'Església Vella

(p. 157)

el Molenat: Deu representar un derivat de *mol dre* < MOLERE. Respecte a aquest verb ens informa Coromines: «En el domini ross[ellonès], en gran part dels seus oficis el reemplaça *molinar*» (*DECat* V, 737, s.v. *mol dre*).

Bugaraig: Nom del gros pic de les Corberes i del poble adjacent, també escrit *Bugarach* < cèltic VERU-KARAIO- 'rocassa corba' (Coromines, *Du nouveau sur la toponymie occitane*, 268-269; *DECat* II, 557, s.v. *carall*; *OnCat* III, 135, s.v. *Bugaraig*).

Son Dolfa

el Serrat de Ventafarines: Cf. *Ventafarines* ¹ben.tə fə.'ri.nəs (xxv, 144), *Còrrec de Ventafarines* ¹kə.rək də ¹βen.tə fə.'ri.nəs (xxv, 157). IGN *Bente Farine*.

els Oms

la Set: És possible que correspongui a *set* 'clos, tanca' < SAEPTU, com ara en el

cas de *Set*, llogaret de l'Alta Cerdanya agregat al municipi de Santa Llocaia (*OnCat* VII, 127, s.v. *Set* III), si bé el gènere resulta problemàtic.

lo Pla

lo Casot

la Corba Alta

el Campfranc

el Camp d'en Devila

3) Les Cases de Pena

(p. 157)

El Còrrec de Papalauca: Nom de lloc compost de *papa* 'menja' (< PAPPĀRE 'menjar') i *l'auca* 'l'oca' < ILLA AUCA. Segons remarca Coromines la pronúncia *auca*, a més de ser pròpia de l'occità antic, també devia ser-ho en part en el rossellonès medieval. Actualment *auca* es troba conservada en la toponímia rossellonesa així com entre alguns parlants. Cf. *Tallalauca* a Banyuls de la Marenda (xxv, 35), *Galalauca* a Tressera (*DECat* VI, 26-27, s.v. *oca*; 243-245, s.v. *pap*). IGN *Papelauque*.

Font de l'Anqueta

Còrrec de Ventafarines: Cf. *Ventafarines* 'ben.tə fə.'ri.nəs (xxv, 144), *el Serrat de Ventafarines* əl sə.'rrat də 'βen.tə.fə.'ri.nəs (xxv, 156). IGN *Vente Farines*.

Mas Martel: *Mas Martell* < MARTELLU amb *-l* per *-ll*, probablement per influència occitana. Cf. *Camp Martell* a Osseja (Alta Cerdanya) (*DECat* V, 505-506, s.v. *martell*; *OnCat* V, 210, s.v. *Martell*).

el Rec de Ribesaltes: IGN *Canal d'irrigation de Rivesaltes*.

els Avencs de Pena

Còrrec de la Dona Morta: IGN *Ravin de la Donne Morte*.

Camp del Fuster

Camp del Colom

*Camp de l'Hort**la Font d'en Mateu*: IGN *Coume d'en Matheu*.*Còrrec de la Rompuda***(p. 158)***Coma (d')en Roc*: IGN *Coume d'en Roc*.*Coma d'en Pujol**Coma del Pou*: IGN *Coma del Pou*.*Coma d'en Rabadà*

Còrrec de la Costerenta: Deu ser un derivat de *costa* 'terreny en pendent' < COSTA i més aviat un diminutiu de *costera* 'costa, pujada' (*Costereta* > *Costerenta*) amb epèntesi d'una nasal adventícia (o potser influència de *renta*? Hi rentaven quan plovia?) (DECat II, 998-1002, s.v. *costa*).

Coma d'en Rosill: IGN *Coume d'en Rouzil*.*Còrrec de Pena**el Sall de la Donzella**el Peu del Gegant**la Coma d'en Bordes**la Coma de l'Estret**l'Estret de Cavanac*: Cf. *Cavanac* kə.βə.'nak (xxv, 145). Cf. IGN *Cabanac*.*els Barrencs*: Cf. *los Barrencs* luz 'βə.'rrens (xxv, 144).*Coma de l'Infern*

El Còrrec dels Espardells: És un diminutiu plural d'*espart* < SPARTU amb influència, sens dubte, del derivat *espardenyà*. Pel que fa a aquest mot, Coromines ens informa: «[E]n la història de la llengua ha estat sempre *espardenyà* [1317] la

forma dominant, que ja figura en el *Consulat de Mar (...)*, i ja documentada en el Rosselló des de 1311» (*DECat* III, 618-621, s.v. *espart*). Cf. *s'Espardell*, illeta situada entre Eivissa i Formentera (*OnCat* I, 130, s.v. *s'Espalmador* i *s'Espardell*; *Coromines, Est. top. cat.* II, 226-228).

Serra Mitjana

els Gravillars: Cf. *lo Gravillar* lu γrə.βi.'ka (xxv, 145)

Pumburgat: *Puig Burgat*, el segon element del qual correspon a un derivat de BRŪCU (*OnCat* III, 125-126, s.v. *el Bruc*; *DECat* II, 283-287, s.v. *bruc*). IGN *Puig Bourgat*, *Coma del Puig Bourgat*.

la Coma d'en Sardú

la Coma de Gibert: IGN *Collada d'en Gibert*.

la Collada de Gascó: IGN *Collada dels Gascous*.

(p. 159)

la Coma d'en Fumat

Roc de les Sis Hores

el Planer de l'Alantó: Coromines ja el cita en estudiar el mot *pla* < PLANU del qual *planer* 'planell' és sobretot un derivat rossellonès (*DECat* VI, 58578-583, s.v. *pla*). Respecte a *l'Alantó*, és possible que provingui d'un compost preromà (cèltic?) ALAN(TO)-TURNO 'vall rodejada d'alts turons' (*OnCat* II, 118-120, s.v. *Alentorn*). Això no obstant, resulta problemàtica la documentació citada per Ponsich en relació amb un lloc dit *Alentó* al terme de Talteüll (*Top.*, 61), atès que cap d'aquelles mencions antigues no sembla referir-se a *Alentó* sinó a un indret que devia anomenar-se (*A*)*lentau* < LANTHAD (*OnCat* V, 18-19, s.v. *Lentau*). Remarquem, a més, que segons la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya* (vol. 14, 424): «Dins el terme [de Talteüll] hi ha encara el lloc dit *Alentó*, a migdia del territori i a la dreta del Verdoble, prop de la seva confluència a l'Aglí. Hi havia hagut una església dedicada a Sant Genís (1157), probablement parroquial fins al segle XIII, i el *castell d'Alentó*, només documentat anteriorment al lloc de Talteüll». Ben mirat, no és impossible que al capdavant tant el (*Planer de*) *l'Alantó* recollit per Coromines com l'antic lloc d'*Alentó* citat per Ponsich i la GGCC es refereixin al mateix i sobretot en una zona de dimensions tan reduïdes. Seria, doncs, un (*A*)*lentau* influït pel vocalisme d'*Alentorn* (> *Alentor* > *Alentó* / *Alantó*, ross. ə.lən.'tu)?

el Badallar: És un collectiu en *-ar* < *-ĀRE* de *badall* ‘obertura incompleta’, ‘esclètxa’ < *BATACULU*. *Badall* ‘esclètxa’ és freqüent al País Valencià, on es refereix principalment a l’obertura de les penyes i roques (*DECat* I, 536-537, s.v. *badar*; *OnCat* II, 293-294, s.v. *Badal*). IGN *Ravin del Badeilla*.

el Camp Gran: IGN *le Camp Gras*.

Santa Coloma: IGN *Ste-Colombe*.

Mas Bosil: Si bé Coromines qüestiona el nom d’aquest mas a l’hora d’enregistrar-lo i no el tracta directament en l’*OnCat*, sembla que vol explicar-lo com a variant del nom de persona *Boi*, *Bausili* < *BAUDILIUS* (*OnCat* III, 45, s.v. *Boi*; 151, s.v. *Busil*). En aquest cas, doncs, la *-D-* hauria evolucionat a *-z-*, la qual solució ja és la típica en occità.

la Sénia

Serrat de l’Era: Cf. *les Eres* læz 'e.rəs (xxv, 144), *Coma de l’Era* 'ku.mə δə la 'ye.rə (xxv, 145).

el Fornàs: IGN *lo Fornas*.

els Passos de Roca

els Arbres

Mas de l’Asmeric: Deu representar una variant local del llinatge català *Aimeric* < *HAIMIRIK* (*OnCat* III, 33, s.v. *Vilamarics*).

Clot de l’Elai: *Clot de l’Eladi* (> *Elai*: ə.'lay), forma local del nom propi d’home *Eladi* < *HELLADIUS* (*DCVB* 4, 684, s.v. *Eladi*).

la Pedrola

Roc Rodon: IGN *Roc Redoun*.

Coma d’en Pebrina

Montplesir: Gallicisme flagrant. Cf. francès *Montplaisir* (*OnCat* IV, 279, s.v. *la Freita*).

Coma d’en Campclau: Topònim compost de *camp* i de *clau*, aquest element en

el sentit de ‘entrant o illa que forma un terme o jurisdicció dins el territori d’un de veí’, o sia, ‘enclavament’. Cf. *Camp de les Claus* a Er (Cerdanya), *la Clau* i *Serrat de la Clau* a Cirac (Conflent), *el Clau* a Talteüll (Rosselló), etc. (*DECat* II, 745-748, s.v. *clau*; *OnCat* III, 387, s.v. *Clau*). *IGN Serrat Canclaux*.

Font del Ca

el Camí de la Creu

Sant Galdric

el Coltiu de la Ganau: *Coltiu* ‘camp mig erm, no aprofitat’ (*DECat* II, 817-818, s.v. *coldre*). Coromines ja indica que *ganau* γə.ˈnaw correspon al francès *guenon* ge.ˈnəw ‘mona’.

(p. 160)

el Gorg de la Torre

el Gorg del Verm: *Verm* ‘cuc’ VERME (*DECat* IX, 170-171, s.v. *verm*).

el Gorg dels Pilars

el Bullidor: Cf. *Coma del Vallbull* ˈku.mə δəl ˈβaɫ ˈβüɫ (xxv, 145).

l’Olleta Grossa: Cf. *la Coma de l’Olla* lə ˈku.mə δə ˈlu.ɫə (xxv, 144); *l’Olleta Petita* lə u.ˈɫe.tə pi.ˈti.tə (xxv, 160).

l’Olleta Petita: Cf. *la Coma de l’Olla* lə ˈku.mə δə ˈlu.ɫə (xxv, 144); *l’Olleta Grossa* lə u.ˈɫe.tə ˈɣrɔ.sə (xxv, 160).

el Gorg de la Pastera: *Pastera* ‘cubell de pastar’, derivat de PASTA i aplicat per comparació a gorgues, clots, etc. (*DECat* VI, 327-330, s.v. *pasta*; *OnCat* VI, 167, *Pastera*).

PHILIP D. RASICO
Vanderbilt University

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALCOVER / MOLL 1926-1968 [1980]: Antoni M. Alcover / Francesc de B. Moll, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, 10 vols., Palma de Mallorca, Editorial Moll.
- BASEDA 1990: Lluís Basset, *Toponymie historique de Catalunya Nord*, Prada de Conflent, Terra Nostra.
- CASANOVA: Emili Casanova, «El *Onomasticon Cataloniae* de Joan Coromines», dins Ministerio de Cultura (ed.), *Joan Coromines: Premio Nacional de las Letras Españolas 1989*, 71-107.
- 2000: Recensió de Joan Coromines, *Onomasticon Cataloniae*, 8 vols. (1989-1997), *Estudis Romànics*, XXII, 249-260.
- COROMINES 1953: Joan Coromines, «L'*Onomasticon Cataloniae*», *Onoma: Bulletin d'Information et de Bibliographie du Comité International des Sciences Onomastiques*, IV, 44-49.
- 1954-1957: *Diccionario Crítico Etimológico de la Lengua Castellana*, 4 vols., Madrid, Gredos.
- 1965-1970: *Estudis de toponímia catalana*, 2 vols., Barcelona, Barcino.
- 1973: «Du nouveau sur la toponymie occitane», *Beiträge zur Namenforschung*, VIII, núm. 3-4, 193-308.
- 1980-2001: *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, 10 vols., Barcelona, Curial Edicions Catalanes / «la Caixa».
- 1989-1997: *Onomasticon Cataloniae: Els Noms de Lloc i Noms de Persona de Totes les Terres de Llengua Catalana*, 8 vols., Barcelona, Curial Edicions Catalanes / «la Caixa».
- COROMINES / PASCUAL 1980-1991: Joan Coromines / José A. Pascual, *Diccionario Crítico Etimológico Castellano e Hispánico*, 6 vols., Madrid, Gredos.
- ENCICLOPÈDIA CATALANA, S.A. (ed.) 1982-1985: *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, 19 vols., Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana.
- FERRER: Joan Ferrer, «Materials de Joan Coromines pendents d'edició, i propostes d'estudi», dins Joan Solà (ed.), *L'obra de Joan Coromines*, 269-282.
- FERRER / PUJADAS (eds.) 1995: Josep Ferrer / Joan Pujadas, *Joan Coromines 90 anys*, Barcelona, Ajuntament de Pineda de Mar / Curial Edicions Catalanes.
- 1997: *Àlbum Joan Coromines*, Barcelona, Ajuntament de Pineda de Mar / Curial Edicions Catalanes.
- GULSOY 1964: Joseph Gulsoy, «Coromines' Research for his *Onomasticon Cataloniae*», *Hispanic Review*, XXXII, 247-255.
- : «Alguns records del mestratge de Joan Coromines», dins Josep Ferrer / Joan Pujadas (eds.), *Joan Coromines 90 anys*, 51-53.
- IGN: INSTITUT GÉOGRAPHIQUE NATIONAL 1990, Mapes 2448OT *Thuir, Ille-sur-Têt*, 2548OT *Perpignan*, París, Institut Géographique National.
- MADUCELL: Àlvar Maduell, «La llarga llista de les mil excursions», dins Josep Ferrer / Joan Pujadas (eds.), *Àlbum Joan Coromines*, 282-353.
- MINISTERIO DE CULTURA (ed.) 1990: *Joan Coromines: Premio Nacional de las Letras Españolas 1989*, Barcelona, Anthropos / Ministerio de Cultura.
- PONSICH 1980: Pere Ponsich, *Límits històrics i repertori toponímic dels llocs habitats dels antics països de Rosselló-Vallespir-Conflent-Capcir-Cerdanya-Fenolledès*, Prada de Conflent, Terra Nostra.
- RASICO: Philip Rasico, «Toponímia del terme de Banyuls de la Marenda (Rosselló): Una enquesta inèdita de Joan Coromines (1959)» (en premsa).
- : «L'*Onomasticon Cataloniae* i les *Llibretes de Camp* de Joan Coromines referides especialment a la Catalunya Nord» (en premsa).
- SOLÀ (ed.) 1999: Joan Solà, *L'obra de Joan Coromines*. Sabadell, Fundació la Caixa de Sabadell.

